

Asia: VN/10321/2021

Lausuntopyyntö ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Helmi-elinympäristöohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

11.5.2021

Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunto ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Helmi-elinympäristöohjelmasta

Viite: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 21.4.2021, lausuntoaika 12.4.-12.5.2021

Taustaa

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi Helmi-elinympäristöohjelmasta vuosille 2021–2030. Yksi keskeisimmistä Sanna Marinin hallitusohjelman toimenpiteistä on toteuttaa heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävä toimintaohjelma.

Helmi-ohjelma vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesi- ja rantaluontoa. Tavoitteena on monimuotoisuuden tilan parantamisen ohella edistää ekosysteemipalveluja ja vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista. Ohjelman toimet auttavat satoja uhanalaisia lajeja ja suurta osaa maamme uhanalaisista luontotyypeistä. Ohjelman toteutus perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen.

Helmi-elinympäristöohjelmassa asetetaan vuoteen 2030 ulottuvat määrälliset ja laadulliset tavoitteet elinympäristöjen kunnostukselle sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Ohjelmaa toteutetaan 40 toimenpiteellä, joihin kuuluu kunnostuksen ja hoidon toimien lisäksi myös

poikkileikkaavia ohjelman tietopohjaan sekä viestintään ja sidosryhmänyhteistyöhön liittyviä toimenpiteitä. Lisäksi ohjelmassa on laadittu toimenpiteet ohjelman edistymisen ja vaikuttavuuden seurannalle.

Helmi-ohjelman toimenpiteiden toteuttamisesta ovat vastuussa ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Tämän lisäksi toteuttamiseen osallistuu molempien ministeriöiden hallinnonalojen organisaatioita. Ohjelman toteuttamiseen osallistuu myös muita toimijoita, kuten kuntia, järjestöjä, yhdistyksiä ja muita ympäristö- ja metsäalan toimijoita. Toimenpiteitä tehdään sekä hallinnonalojen organisaatioiden itse toteuttamamana että ostopalveluina ja hankkeina. Lisäksi Helmin toimia toteuttavat esimerkiksi järjestöt ja kunnat muun muassa valtion avustuksilla rahoitettuna.

Lausunto

Pohjois-Pohjanmaan liitto vastaa maakunnan toimintaympäristön kehittämisestä ja maankäytön suunnittelusta. Luonnon monimuotoisuutta kuten soiden suojelua, arvokkaita lintualueita ja perinnebiotooppeja on käsitelty Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavoissa.

Soiden käyttöä koskevat kaavaratkaisut on tehty osana 1. vaihemaakuntakaavalaadintaa. Vuonna 2017 voimaan tulleen kaavan laadinnassa on ollut ensisijaista se, että suunnittelu vastaa maankäyttö- ja rakennuslakia ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Pohjois-Pohjanmaan liitolla yhdessä Kainuun liiton kanssa on ollut laaja suo-ohjelma –hanke vuosina 2010-2013, joka selvitti ja suunnitteli soiden käyttöä Pohjois-Pohjanmaalla ja Länsi-Kainuussa. Valtakunnan mittakaavassa ainutlaatuisen suo-ohjelman tutkimuksia ja selvityksiä hyödynnettiin kaavan laadinnassa.

Maakuntakaavan merkinnät

Pohjois-Pohjanmaan voimassa olevassa 1. vaihemaakuntakaavassa on käsitelty soiden käyttöä ja suojelua ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita mm. aiemman valtioneuvoston periaatepäätöksen ja kansallisen suostrategian linjauksien mukaisesti.

Maakuntakaavassa on osoitettu luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi tarkoitettuja alueita (SL-1) yhteensä 62 suoaluetta ja niiden yhteispinta-ala on reilu 18 000 hehtaaria. Merkintään liittyy vesitalouden säilyttämiseen velvoittava suojelumääräys. Maakuntakaavassa on osoitettu myös kaksi suokehityssarjan aluetta, joiden säilyminen perustuu vesien luontaiseen liikkumiseen. Kehityssarjat ovat maankohoamisrannikon luonnonpiirteitä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä suoalueina (luo-1) osoitetaan suot, joilla on todettu sellaisia luonnonarvoja, jotka on syytä huomioida suunniteltaessa suon käyttöä. Luo-1 alueita on osoitettu yhteensä 46 kappaletta ja niiden pinta-ala on yli 14 000 hehtaaria. Luo-1 alueeseen ei liity suojelumääräystä. Maakuntakaavassa on osoitettu myös Natura-verkostoon kuuluvat alueet, luonnonsuojelualueet ja yksityismaiden luonnonsuojelualueet.

Kolmannessa vaihemaakuntakaavassa on käsitelty perinnebiotooppeja perinnemaisemien yhteyksissä ja päivitetty 1. vaihemaakuntakaavan luontoarvosoiden merkinnät toteutuneen tilanteen mukaisesti.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamistyö käynnistyy vuoden 2021 loppupuolella. Yhte-nä käsiteltävänä teemana on sini-viherrakenne ja ekosysteemipalvelut. Pohjois-Pohjanmaan tuore ilmastotiekartta 2021–2030 tähtää kohti hiilineutraalia Pohjois-Pohjanmaata. Tiekartan kärkiteemoja ovat mm. metsien ja soiden toimiminen tehokkaina hiilinieluinä ja ilmastoviisas ja kiertotaloutta edis-tävä maankäyttö.

Maakuntaohjelma

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 valmistelussa elinvoimainen ja monimuotoinen luonto tunnistetaan terveellisen arjen tukijalkana. Ohjelmaluonnoksen mukaan monimuotoisella ja hyvinvoivalla luonnolla on keskeinen merkitys talousjärjestelmämme, elinkeinojen ja hyvinvointimme perustana. Pohjois-Pohjanmaan toimijoilla on keskeinen rooli ja vastuu huolehtia luonnon mo-nimuotoisuudesta elämän ja elinkeinojen edellytysten turvaajana. Maakuntamme tärkeimmät ekosysteemit kuten metsät, suot ja virtavedet tuottavat hyvin hoidettuna monipuolisesti hyvinvoin-tia pohjoispohjalaisille yhteisöille. Niillä on keskeinen rooli ympäristöongelmien ratkaisussa sekä merkityksellisen arjen rakentajana.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat Pohjois-Pohjanmaan liitosta osallistuneet erikoisasiantuntija Ritva Isomäki, projektikoordinaattori Sari Pulkka, vs. Ilpo Tapaninen ja ympäristöpäällikkö Erika Kylmänen.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Ilpo Tapaninen, vs. suunnittelujohtaja

Erika Kylmänen, ympäristöpäällikkö

Kylmänen Erika
Pohjois-Pohjanmaan liitto